

مردم لبنان می گویند قذافی، امام صدر را در دادگاه عربی محاکمه کرده است. حکمش هم حبس ابد است

امام موسی صدر کجاست؟

پلیس ایتالیا چمدان‌ها را لاک و مهر می‌کند. گذرنامه و چمدان‌ها را به دکتر اسپتلا دومینگو، رئیس «اداره تحقیقات امنیتی رم» (DIGOS) می‌دهند. مقامات قضایی شهر رم و نماینده سفارت لبنان هم حضور دارند. موضوع برای لبنانی‌ها اهمیت زیادی دارد. ۲۱ سپتامبر (۳۰ شهریور) ۱۹۷۸ در اتاق ۷۰۱ هتل «هالیدی این»، چمدان‌ها و گذرنامه «امام موسی صدر» را پیدا کرده‌اند.

کارکنان هتل می‌گویند اول سپتامبر، دو نفر با این ساک‌ها به هتل آمدند و در طبقه هفتم اتاق گرفتند. آن‌ها بعد از این که ساک‌هایشان را به اتاق بردند، به سرعت از هتل خارج شدند و دیگر برنگشتند. روز اول سپتامبر، زامباکو مارگریتا طبقه هفتم را نظافت می‌کرد. او شخصی را دید که بین آسانسور و اتاق ۷۰۱ قدم می‌زد. این فرد، لباس روحانی به تن داشت. مارگریتا به نیروهای امنیتی ایتالیا گفت: «پس از حدود پنج دقیقه، فرد دیگری با لباس شخصی به همراه باربر هتل، با چهار چمدان به طبقه هفتم آمدند. سه چمدان متوسط را باربر حمل می‌کرد و یک کیف کوچک سیاه رنگ را فرد لباس شخصی در دست داشت. فرد لباس شخصی که چهره‌ای گندمگون و قامتی کوتاه داشت و در حدود ۳۰ تا ۳۵ ساله بود، به اتاق ۷۰۲ و فرد روحانی به اتاق ۷۰۱ وارد شدند و حدود ده دقیقه بعد در حالی که فرد روحانی هم لباس شخصی به تن کرده بود، از هتل بیرون رفتند و دیگر آن‌ها را ندیدم.»

ناید پدشمن امام موسی صدر
۹ شهریور، ۱ سپتامبر ۱۹۷۸

آن دو نفر امام موسی صدر نبوده‌اند. حرف‌های مارگریتا و دیگر کارکنان هتل در حضور کمیته امنیتی مشترک لبنان و ایتالیا صورت جلسه شد و همه آن را امضا کردند. این صورت جلسه بعدها مستندات یکی از پیچیده‌ترین موضوعات سیاسی-امنیتی خاورمیانه شد: «بروده شدن امام موسی صدر»

ما چرا چه بود؟

شهریور ۵۷ هنوز در لبنان جنگ داخلی بود. امام موسی صدر به چند کشور عربی رفت، شاید بتواند با کمک آن‌ها اوضاع لبنان را آرام کند. هر کدام از کشورهای عربی برای خودشان در لبنان آدم داشتند و اصلاً جنگ داخلی لبنان را آن‌ها راه انداختند.

آخرین کشوری که امام موسی صدر از آن دیدار کرد، الجزایر بود. بومدین رئیس‌جمهور وقت الجزایر - به امام صدر پیشنهاد کرد به لیبی برود و با قذافی هم ملاقات کند. چند سال بود که سرهنگ معمر قذافی در لیبی کودتا کرده بود و حکومت می‌کرد. قذافی برای بعضی از گروه‌های لبنانی پول و اسلحه می‌فرستاد تا بجنگند. اگر امام موسی صدر می‌توانست قذافی را راضی کند که کاری به لبنانی‌ها نداشته باشد، خیلی از مشکلات حل می‌شد.

قبل از این که بومدین این پیشنهاد را بدهد، لیبیایی‌ها امام صدر را دعوت کرده بودند. جنگ داخلی آن قدر در لبنان کشته‌داشت که امام صدر برای پایان آن قبول کرد به لیبی برود و قذافی را ببیند.

امام موسی صدر در جواب دعوت رسمی سفارت لیبی گفت سوم شهریور به لیبی می‌آید. کاردار لیبی در مراسم بدرقه امام موسی صدر در فرودگاه بیروت هم آمد. امام موسی صدر، مدیر خبرگزاری لبنان را هم با خودش به لیبی برد تا مذاکرات با قذافی، بدون واسطه در رسانه‌های لبنان طرح شود. مقامات لیبی در فرودگاه طرابلس از امام صدر استقبال کردند. قذافی مدیر دفتر ارتباطات خارجی اش را برای

استقبال به فرودگاه فرستاد. امام موسی صدر و همراهانش در هتل «الشاطی» طرابلس اقامت کردند. پایتخت لیبی برای برگزاری جشن‌های کودتای قذافی آماده می‌شد و مهمانان و مقامات کشورهای دیگر وارد طرابلس می‌شدند. قرار بود امام موسی صدر تا نهم شهریور (اول سپتامبر) قذافی را ببیند و بعد به فرانسه برود. اما تا این تاریخ، خبری از ملاقات قذافی با امام صدر منتشر نشد. نگرانی‌ها شروع شد. در هتل الشاطی خبری از امام صدر نبود. حتی کاردار سفارت لبنان در لیبی هم نمی‌دانست امام صدر کجاست. آخرین بار امام را دیده بودند که با همراهانش سوار اتومبیل‌های تشریفات لیبی شده بود. از نهم شهریور ۱۳۵۷ دیگر هیچ کس امام صدر و همراهانش را ندید.

به دنبال امام

یک هفته بعد (۱۶ شهریور ۱۳۵۷) نخست‌وزیر لبنان، کاردار لیبی را احضار کرد و از او خواست درباره سفر امام صدر توضیح بدهد و بگوید امام

موسی صدر کجاست. روز بعد کاردار به نخست‌وزیر گفت: «امام و همراهانش، بعد از ظهر روز ۳۱ آگوست ۱۹۷۸ (۹ شهریور ۱۳۵۷) با پرواز شماره ۸۸۱ خطوط هوایی ایتالیا، لیبی را به مقصد رم ترک کرده‌اند.»

پاسخ کاردار، آن قدر بی‌معنی بود که رئیس‌جمهور لبنان تصمیم گرفت خودش با قذافی صحبت کند. اما کاخ ریاست جمهوری لبنان هر چه تلاش کرد نتوانست قذافی را پیدا کند. لیبیایی‌های گفتند قذافی به بیلاقی رفته و در دسترس نیست. مجلس اعلا شیعیان لبنان هم هر چه کرد، نتوانست قذافی را پیدا کند. خانواده امام و مجلس اعلا رئیس‌جمهور سوریه خواستند کاری کند. حافظ اسد با قذافی تماس گرفت. قذافی زیر بار نرفت و حرف‌های کاردارش را تکرار کرد.

ایتالیا تحقیق می‌کند

دولت لبنان کمیته تحقیق تشکیل داد. این کمیته برای بررسی ادعای لیبی به ایتالیا رفت. قبل از آن، خود ایتالیایی‌ها شروع کرده بودند. قاضی تحقیق دادستانی شهر رم، پس از

امام صدر کیست؟

امام موسی صدر در ۱۴ خرداد ۱۳۰۷ در قم به دنیا آمد. پدرش آیت الله سید صدرالدین صدر، مرجع تقلید بود. امام موسی صدر تا سال ۱۳۳۸ علوم دینی را فرا گرفت و در حوزه علمیه درس داد. او همزمان با تحصیل علوم دینی، دبیرستان را هم تمام کرد و به دانشگاه رفت. مدرکش را در رشته «حقوق در اقتصاد» از دانشگاه تهران گرفت. سال ۱۳۳۸ امام موسی صدر به لبنان رفت. شیعیان لبنان در همه زمینه‌ها محروم بودند. او کار خود را در زمینه‌های سیاسی و فرهنگی آغاز کرد. نام امام موسی صدر وقتی بر سر زبان‌ها افتاد که به دعوت او صدها هزار لبنانی اعتصاب کردند. آن‌ها حقوق‌شان را می‌خواستند. پس از چند اجتماع بزرگ مردم لبنان، «مجلس اعلای شیعیان» را برای رسیدگی به امور شیعیان و محرومان لبنان درست کردند و امام موسی صدر هم رئیس آن شد. امام موسی صدر برای دیدار مسیحیان به کلیساهایشان رفت و برایشان صحبت کرد. امام صدر مقاومت اسلامی لبنان را در قالب سازمان امل به فرماندهی شهید دکتر جمران بنیان گذاشت.

امام موسی صدر هم‌راه انقلاب

ایران
در تابستان ۱۳۴۲ پس از دستگیری امام خمینی، امام موسی صدر سفری به اروپا و شمال آفریقا داشت، تا از طریق واتیکان و الاذر، شاه ایران را وادار کند امام خمینی را آزاد کند. امام موسی صدر در بهار سال ۱۳۵۷ لوین ژرژ نماینده روزنامه فرانسوی لوموند در بیروت را به نجف فرستاد تا با امام خمینی مصاحبه کند. امام موسی صدر در شهریور ۱۳۵۷ و یک هفته پیش از بوده شدن خود، با انتشار مقاله «ندای پیامبران» در روزنامه لوموند، امام خمینی را به عنوان تنها رهبر انقلاب اسلامی ایران معرفی کرد. حمایت امام موسی صدر از انقلاب اسلامی تا آنجا پیش رفت که محمدرضا پهلوی دستور داد تابعیت ایرانی امام موسی صدر را لغو کنند. نقش امام صدر در انقلاب ایران آن همه بود که چند روز پس از دزدیدنش روزنامه‌ها نوشتند احتمالاً او مخفیانه به ایران رفته و در حکومت انقلابی ایران جایگاهی دارد.

انتظار

بیست و هفت سال پس از دزدیدن امام موسی صدر هنوز قذافی قصد ندارد همه ماجرا را بگوید. مردم لبنان البته امیدوارند. سید حسن نصر الله، دبیر کل حزب الله لبنان در مراسم آزادی اسیران لبنانی در بند اسرائیل گفت: «ما برای افتخاراتی که برای جهان عرب آوردیم، چیزی نمی‌خواهیم. فقط از آن‌ها می‌خواهیم امام موسی صدر را به ما برگردانند.»

لیبی برود و مسأله را بررسی کند. اما زودتر از آن، نخست‌وزیر لیبی به تهران آمد تا پیروزی انقلاب اسلامی را تبریک بگوید. «جلود» آمده بود تا مقدمات سفر قذافی به ایران را آماده کند. امام خمینی گفت: «او (قذافی) هنوز مسأله آقا موسی را حل نکرده است، چگونه او را بپذیریم؟» جلود با کمک دوستانش در ایران از سفر کمیته تحقیق به لیبی جلوگیری کرد. مسأله پیگیری سرنوشت امام موسی صدر در دولت نوپای ایران هم مطرح شد. وزیر دفاع ایران معتقد بود باید دولت، سرنوشت امام صدر را مشخص کند. دکتر جمران راه‌های عملی روشن شدن سرنوشت امام صدر را به کابینه گفت. تلاش‌های دولت ایران، لبنان و سوریه به جایی نرسید. قذافی قبول نمی‌کرد که امام صدر در لیبی است.

سال ۷۶ وقتی سید محمد خاتمی رئیس‌جمهور شد، کمیته ویژه‌ای را برای روشن شدن سرنوشت امام موسی صدر تشکیل داد. خاتمی، رئیس دفترش را برای مذاکره با لیبیایی‌ها فرستاد. سید محمد علی ابطی (نماینده ویژه رئیس‌جمهور) چند بار با سیفا الاسلام قذافی (پسر قذافی) ملاقات کرد، اما سیفا الاسلام همان حرف‌های همیشگی را گفت. همه تلاش ابطی این نتیجه را داشت که بالاخره قذافی در سخنرانی‌اش در سال ۸۱ قبول کرد امام صدر وارد لیبی شده و در این کشور ربهوده شده است.

امام موسی صدر زنده است

در سال‌های گذشته هر از چند گاهی کسی خبری از امام می‌آورد. یکی می‌گفت او را در زندان‌های لیبی دیده است. یکی می‌گفت دست اسرائیلی‌هاست. مردم لبنان می‌گویند قذافی، امام صدر را در دادگاه عربی محاکمه کرده است. حکمش هم حبس ابد است. بهمن ۵۷ رادپوهایی اروپا از قسول مقامات وزارت خارجه آمریکا گفتند امام موسی صدر زنده است و در زندان‌های لیبی است. روزنامه اسپانیایی «ال پائیس» در شهریور ۱۳۵۹ با استناد به حرف‌های مقامات سوری و الجزایری نوشت امام صدر در فروردین همان سال در پادگانی نزدیک مرز الجزایر بود. روزنامه‌های عکاظ و المدینه عربستان سعودی در فروردین ۱۳۶۱ نوشتند امام صدر لافل تا اواسط سال ۱۳۶۰ در لیبی زندانی بوده است. زمستان ۱۳۶۷ شبکه پنج فرانسه برنامه‌ای را پخش کرد که می‌گفت امام موسی صدر زنده است و در آینده‌ای نزدیک آزاد خواهد شد. روزنامه «الحیات» در شهریور ۱۳۷۱ به نقل از منابع لیبیایی اعلام کرد که امام موسی صدر در پایگاه نظامی کفران زندانی است.

لبنانی گفت: «ساعت ۱:۳۰ بعد از ظهر نهم شهریور با امام قرار داشتیم، ولی او نیامد. به من گفتند بی‌خبر از لیبی رفته است.» این دیدار بدون نتیجه ماند. قذافی حرف خودش را می‌زد. هیأت لبنانی با شاه اردن، پادشاه عربستان و دیگر سران هم دیدار کرد. ولی کاری از کسی بر نمی‌آمد. قذافی پاسخگو نبود.

ایران چه کرد؟

۹ شهریور ۱۳۵۷ هنوز انقلاب اسلامی ایران پیروز نشده بود. اما مسأله آن قدر مهم بود که امام خمینی پیام‌هایی را برای حافظ اسد، رئیس‌جمهور سوریه؛ یاسر عرفات، رئیس سازمان آزادیبخش فلسطین و سران عربی دیگر فرستاد. پیام امام خمینی کوتاه و روشن بود: «از غیبت جناب حجت‌الاسلام آقای سید موسی صدر نگران و متأثرم. از جنابعالی تقاضا دارم که این موضوع را با سران کشورهای که در قضیه فلسطین اجتماع کرده‌اند در میان گذارید و اهتمام آنان را جلب نمایید.»

بهمن ۵۷ وقتی انقلاب پیروز شد، به دستور امام خمینی کمیته‌ای دولتی برای روشن شدن سرنوشت امام موسی صدر تشکیل شد. صادق طباطبایی سخنگوی دولت موقت، رئیس این کمیته بود. قرار بود این کمیته به

بررسی پرونده در حکمش گفت: «امام موسی صدر و دو همراهش نه تنها هرگز از هیچ طریقی وارد خاک ایتالیا نشده‌اند، بلکه با پرواز شماره ۸۸۱ مورخ ۹ شهریور ۱۳۵۷ شرکت آیتالیا نیز خاک لیبی را ترک نکرده‌اند.» لبنانی‌ها هم به همین نتیجه رسیدند. لبنانی‌ها گفتند چمدان‌های امام صدر را مأموران امنیتی لیبی به رم برده‌اند. دولت واتیکان هم به درخواست ایران این موضوع را بررسی کرد. نتیجه همان بود: «امام موسی صدر هرگز از لیبی خارج نشده است.»

صبر لبنانی‌ها تمام شد

۳۰ شهریور قذافی برای شرکت در «کنفرانس سران عرب برای حمایت از فلسطین» به دمشق آمد. لبنانی‌ها صبرشان تمام شد. صدها هزار لبنانی به دمشق آمدند تا از قذافی بپرسند امام موسی صدر کجاست؟ لبنانی‌ها هیأتی را پیش قذافی فرستادند تا سؤال‌هایشان را بپرسند. قذافی به هیأت